

Terugkoppeling Brabantse Jongerentop 10 november 2025

Op maandag 10 november 2025 vond de Jongerentop plaats in de Hall of Fame in Tilburg. Daar kwamen we met ruim 60 Brabantse jongeren samen om in gesprek te gaan over twee thema's die jongeren écht raken: **financiële gezondheid en de toekomst van werk**. Deze Jongerentop vormt daarmee een belangrijke onderdeel in de derde fase van de Brabantse aanpak Jongerenparticipatie, namelijk: **innoveren**. Met de input die de jongeren tijdens de Jongerentop hebben gegeven, gaan de twee innovatiewerkgroepen verder aan de slag. Deze twee enthousiaste groepen jongeren werken in ongeveer 7 sessies toe naar concrete oplossingen op het gebied van de twee thema's. Het uiteindelijke **advies** zullen zij presenteren **aan de leden van de Provinciale Staten**.

Hieronder vind je een uitgebreide terugkoppeling van wat besproken is tijdens de twee werksessies van de Jongerentop.

De eerste werksessie bestond uit het **World-Café**. In de ruimte stonden verschillende tafels opgesteld, waaraan telkens groepjes jongeren aanschoven om met elkaar in gesprek te gaan. Aan iedere tafel zat ook een gespreksbegeleider die na elk kwartier een nieuw groepje ontving. Na het kwartier, draaide de groepjes door naar de volgende tafel en werd het gesprek met het volgende groepje opgepakt voortbouwend op de input tot dusver. Aan de hand van een stelling werd gesproken over **uitdagingen, belemmeringen en persoonlijke verhalen**.

In de tweede werksessie stond het **thema-atelier** centraal. Met behulp van creatieve werkvormen werd toegewerkt naar het vinden van **oplossingen en kansen**. Zo konden de jongeren bijvoorbeeld een ansichtkaart uit 2035 maken, met daarop een droom of positief toekomstbeeld geschetst, en omschreven hoe deze bereikt was door provinciale oplossingen. Daar waar bij de eerste werksessie de stellingen op tafel lagen en het (sub)thema waarover gesproken werd dus al vast stond, is in de tweede werksessie de keuze aan het groepje. Zo kozen de groepjes zelf het thema waarover zij wilden brainstormen.

Geïnteresseerd in de uitdagingen en/of kansen van specifiek één thema of wil je direct naar een bepaalde stelling? Zie op de volgende pagina de inhoudsopgave om gemakkelijk te kunnen navigeren naar het onderdeel dat jij zoekt!

Inhoudsopgave

Terugkoppeling Brabantse Jongerentop 10 november 2025.....	1
Samenvatting kernpunten World Café – stellingen Financiële gezondheid	3
World Café per stelling –Financiële gezondheid	4
Stelling: Financiële stress hoort er gewoon een beetje bij	4
Stelling: Financiële educatie zou een verplicht onderdeel moeten zijn van het onderwijs	5
Stelling: De woningmarkt maakt voor jongeren onmogelijk om financieel zelfstandig te worden	6
Stelling: Ik ervaar stress en maak mij zorgen over mijn financiële toekomst	8
Stelling: Studeren is alleen nog voor mensen met geld	10
Samenvatting kernpunten World Café – stellingen De toekomst van werk	11
World Café per stelling – De toekomst van werk.....	12
Stelling: Technische ontwikkelingen zoals AI maken me onzeker over hoe mijn baan er over 5 jaar uitziet.....	12
Stelling: Iedereen verdient gelijke kansen op de arbeidsmarkt, ongeacht opleiding of achtergrond.	14
Stelling: Zingeving in werk is belangrijker dan financiële zekerheid.	15
Stelling: Wat je leert op school sluit niet goed aan op wat werkgevers van je verwachten.	17
Stelling : Technologie zoals AI kan werk juist menselijker maken.	19
Samenvatting kernpunten thema-ateliers – Financiële gezondheid	20
Samenvatting kernpunten thema-ateliers – De toekomst van werk	22

Samenvatting kernpunten World Café – stellingen

Financiële gezondheid

Belemmeringen/uitdagingen

- **Woningmarkt:** Gebrek aan betaalbare woningen, lange wachttijden sociale huur, hoge koopprijzen, huren "geld weggooien", en het gevoel afhankelijk te zijn van geluk of ondersteuning van ouders/partner/erfenis.
- **Onderwijs en financiële educatie:** Te weinig verplichte financiële educatie, afhankelijkheid van thuissituatie voor financiële kennis, gebrek aan duidelijkheid over regelingen/toeslagen/studielening, en weinig praktische voorbereiding op zelfstandigheid.
- **Studeren en schuld:** Hoge kosten van studeren, studiefinanciering als lening (prestatiebeurs), stress en angst voor schulden, nadelen van studieschuld bij hypotheekaanvraag, en keuzes voor studie/beroep worden sterk financieel gestuurd.
- **Arbeidsmarkt en inkomen:** Onzeker of moeilijk bereikbaar vast werk, lage lonen in bepaalde sectoren (zorg, sociaal werk), beperkte mogelijkheden om financieel te groeien en afhankelijkheid van meerdere banen of werken naast studie.
- **Sociale ongelijkheid:** Voorsprong voor jongeren uit welvarende gezinnen, sociaal vangnet niet voor iedereen toereikend, beperkte kansen voor jongeren zonder (financiële) ondersteuning.
- **Mentale druk:** Structurele financiële stress, prestatiedruk om alles goed te doen, zorgen over toekomst en het ontbreken van buffers, en taboe op het praten over geldzorgen.
- **Systeemcomplexiteit:** Moeilijk te begrijpen regels en uitzonderingen bij leningen en toeslagen, onduidelijkheid over welke opties/richtingen écht beschikbaar zijn.
- **Belemmeringen bij zelfstandigheid:** Moeilijk zelf kunnen sparen, gebrek aan buffer voor tegenslagen, en beperkte ruimte om fouten te maken zonder grote gevolgen.

World Café per stelling –Financiële gezondheid

Stelling: Financiële stress hoort er gewoon een beetje bij

Belemmeringen/uitdagingen

1. Persoonlijke definitie en subjectiviteit van financiële stress

- Financiële stress wordt heel verschillend ervaren en gedefinieerd, afhankelijk van persoonlijke situatie en achtergrond.

2. Basisbehoeften versus luxe

- Stress ontstaat niet alleen door moeite met basisbehoeften als wonen en eten, maar ook door het niet kunnen voldoen aan wensen (zoals leuke dingen doen, trouwen, kinderen krijgen).

3. Woningmarkt en hoge kosten

- Het is vrijwel onmogelijk geworden om als jongere een huis te kopen; ook huren is lastig. Dit belemmert belangrijke stappen zoals samenwonen, trouwen en het stichten van een gezin.

4. Gebrek aan financiële kennis en begeleiding

- Jongeren worden onvoldoende voorbereid op financiële kwesties door school en soms ook thuis.

5. Ongelijkheid en afhankelijkheid van de thuissituatie

- Wie geen financieel vaardige of ondersteunende ouders heeft, loopt meer risico op financiële problemen en stress.

6. Impact op mentale gezondheid en toekomstperspectief

- Ernstige financiële stress kan leiden tot mentale problemen, uitval op school of werk, vertraging in persoonlijke ontwikkeling.

7. Toegang tot hulp en informatievoorziening

- Jongeren weten vaak niet waar ze (laagdrempelig) terecht kunnen voor hulp bij financiële problemen.

8. Onvoldoende vangnet en buffer om fouten te maken

- Er is behoefte aan een “buffer” (zowel mentaal als financieel) en een vangnet, zodat jongeren veilig fouten kunnen maken en daarvan leren.

Kort samengevat:

De belangrijkste uitdagingen en belemmeringen zijn de ontoegankelijke woningmarkt, hoge kosten voor het levensonderhoud, persoonlijke en ongelijk verdeelde financiële kennis, onvoldoende begeleiding en hulp, impact op mentale gezondheid en vertraging van toekomstplannen.

Stelling: Financiële educatie zou een verplicht onderdeel moeten zijn van het onderwijs

Belemmeringen/uitdagingen

1. Afhankelijkheid van gezinssituatie

- **Ongelijke basiskennis:** Veel jongeren zijn afhankelijk van wat ze thuis meekrijgen. In sommige gezinnen wordt open over geld gepraat, in andere gezinnen helemaal niet:
- **Kwetsbare groepen:** Kinderen uit gezinnen waar ouders weinig tijd of kennis hebben lopen een grotere kans op financiële onwetendheid:
- **Taalbarrières:** Voor jongeren van wie de ouders de taal niet goed spreken, ontstaat nog een extra belemmering:

2. Gebrek aan basiskennis en overzicht

- **Onbekendheid met regelingen:** Jongeren missen kennis over toeslagen, zorgverzekering, belastingaangifte, inschrijven voor een woning, etc.:
- **Verrassingen op cruciale momenten:** Op hun 18e moeten jongeren veel regelen, maar missen ze overzicht en begeleiding:
- **Verkeerde keuzes door onwetendheid:** Zonder kennis lopen jongeren risico op gemiste toeslagen, onnodige schulden en gemiste kansen:

3. Rol van onderwijs: onbekend of controversieel

- **Curriculum is al vol:** Bezorgdheid over of er ruimte is voor financiële educatie binnen het bestaande schoolschema:

- **Hoe diep moet je gaan?:** Discussie over hoe ver scholen moeten gaan: alleen basics of ook beleggen/investeren?
- **Behoeftte aan praktische aanpak:** Niet te schoolse, abstracte of stressvolle lessen, maar overzichtelijk, praktisch en toepasbaar:

4. Sociale en mentale uitdagingen

- **Taboe op geldproblemen:** Ondanks verbeteringen blijft het voor velen lastig om open te praten over financiële zorgen:
- **Sociale druk en verleidingen:** Jongeren ervaren druk om mee te doen met dure aankopen, wat kan leiden tot schulden:
- **Stress door onwetendheid:** Het ontbreken van kennis leidt tot onzekerheid en stress:

5. Inefficiënte en onduidelijke informatiekkanalen

- **Zoek het maar uit-mentaliteit:** Veel jongeren moeten zelf alles uitzoeken:
- **Complexiteit overheid en instanties:** Moeilijke brieven en procedures zijn zonder begeleiding lastig te doorgronden, vooral voor wie dat thuis niet leert:
- **Gemis aan uniforme, toegankelijke informatie:** Verschillende initiatieven bestaan (zoals brieven bij 18 jaar), maar het is niet structureel en bereikt niet iedereen.

Kort samengevat:

De belangrijkste uitdagingen en belemmeringen zijn de grote ongelijkheid doordat basiskennis afhankelijk is van thuis, onbekendheid met geldzaken en regelgeving, onzekerheid over plek, invulling en diepgang financiële educatie op school en de taboe, sociale druk en mentale last rondom geld.

Stelling: De woningmarkt maakt voor jongeren onmogelijk om financieel zelfstandig te worden

Belemmeringen/uitdagingen

1. Hoge woonlasten

- Huurprijzen en koopprijzen zijn fors gestegen, vooral in steden als Tilburg. Hierdoor gaat een groot deel van het inkomen op aan wonen.

2. Lastige positie op de woningmarkt

- Jongeren komen moeilijk aan een (huur)woning door lange wachttijden en weinig aanbod.
- Sociale huur is vaak alleen bereikbaar voor mensen met een laag inkomen; wie iets meer verdient valt buiten het systeem.
- Koopwoningen zijn vaak (financieel) onbereikbaar en vereisen veel spaargeld en een hoge hypotheek.
- Geluk speelt een grote rol (loting, erfenis, steun van ouders of partner).

3. Beperkte keuzemogelijkheden

- Wie in een bepaalde regio wil blijven wonen, heeft minder kansen door lokale schaarste, maar verhuizen naar verderop is vaak geen optie door sociale banden, hogere reiskosten, en andere persoonlijke omstandigheden.

4. Financiële opvoeding en besef

- Er is weinig financieel bewustzijn onder jongeren; ouderlijke begeleiding en onderwijs in sparen en budgetteren ontbreken vaak.
- Groepsdruk zorgt voor hogere uitgaven (merkkleding, horeca, enz.) zonder besef van geld.

5. Loonontwikkeling vs. kostenontwikkeling

- Lonen stijgen niet mee met de vaste lasten (huur, energie, levensonderhoud), terwijl toeslagen juist afnemen.

6. Onzekerheid door tijdelijke contracten

- Onzeker werk beperkt mogelijkheden om te sparen of een hypotheek af te sluiten.
- Vooral starters zonder vast contract staan buitenspel.

7. Studieschuld en uitgestelde zelfstandigheid

- Studieschulden drukken lang op het financiële plaatje. Veel jongeren blijven langer bij hun ouders wonen.
- Later starten op de arbeidsmarkt door lange studieperiodes beperkt opbouwen van financiële zelfstandigheid.

8. Geluksfactor en privileges

- Mensen die het wel lukt om zelfstandig te wonen, geven aan dat “geluk en privilege” een grote rol spelen (loting, familiehelp, erfenis).

9. Krapte in andere levensbehoeften

- Sparen wordt moeilijk, luxe uitgaven worden beperkt, zelfs kleine uitjes zijn soms niet mogelijk.

10. Emotionele druk en stress

- De stress rondom huisvesting, financiën en onzekerheid over de toekomst is groot onder jongeren.

Kort samengevat:

De belangrijkste uitdagingen en belemmeringen op de woningmarkt zijn onder andere lage financiële kennis, groepsdruk, onvoldoende inkomen, studieschulden, en beperkte keuzemogelijkheden. Dit breed pakket aan uitdagingen maken de weg naar financiële zelfstandigheid moeilijk voor jongeren in Brabant.

Stelling: Ik ervaar stress en maak mij zorgen over mijn financiële toekomst

Belemmeringen/uitdagingen

1. Studiekosten en Studieschuld

- Studenten geven aan dat de hoge kosten van studeren het moeilijk maken om hun gewenste opleiding te volgen, vooral zonder financiële steun van ouders.
- Er wordt verwezen naar het verschil tussen landen waar studeren gratis is (zoals Zweden) en Nederland, waar prestatiedruk en het risico op hoge schulden groot zijn.
- De zgn. 'pechgeneratie' voelt zich benadeeld omdat zij moesten lenen, terwijl nieuwere studenten een basisbeurs krijgen.

2. Woningmarkt

- Het kopen van een huis wordt als een grote uitdaging gezien, deels door hoge prijzen en het effect van een studieschuld op de hypotheekmogelijkheden.
- Voor alleenstaanden en starters is het extra lastig om een huis te kopen.
- Huren wordt ook als duur en onzeker ervaren, en velen bouwen hiermee geen vermogen op.

3. Financiële onzekerheid en vangnetten

- Velen geven aan financiële stress te ervaren omdat onverwachte gebeurtenissen alles op losse schroeven kunnen zetten.
- Het ontbreken van een financieel vangnet uit de familie zorgt voor extra druk.

4. Prestatiedruk en sociale vergelijking

- Sociale media en vergelijking met vrienden zorgen voor druk om meer te consumeren en succesvol te zijn. Je ziet *overconsumption* op sociale media en vrienden die al langer werken, meer geld verdienen etc., dan wil jij ook mee.

5. Combinatie druk: werk, studie, mantelzorg

- Jongeren lopen vast door de combinatie van studie, (onzeker) werk, stage, en bijvoorbeeld mantelzorg.
- Het beleid vanuit instanties (gemeente) is vaak niet passend voor jongeren die verschillende rollen moeten combineren.

6. Taboe op praten over geld

- Er wordt weinig gepraat over financiële stress; het onderwerp is taboe.
- Mensen geven niet snel toe dat zij zorgen of problemen hebben.

7. Toekomstperspectief en angst voor tegenslag

- Jonge mensen maken zich zorgen over hun (financiële) toekomst, met name rondom onverwachte tegenslagen en continue onzekerheid.
- Sommigen ervaren dit als een "donker toekomstperspectief" — zelfs als het nu financieel nog wel gaat.

8. Arbeidsmarkt en baanonzekerheid

- Hoewel er momenteel veel werk is, bestaat onzekerheid of dat in economisch mindere tijden nog zo zal zijn, zeker in combinatie met een hoge studieschuld.

Kort samengevat:

De belangrijkste belemmeringen zijn hoge studieschuld en kosten, de ontoegankelijke woningmarkt, gebrek aan vangnet, prestatie- en consumptiedruk, een taboe op geldzorgen, de combinatie van taken zoals werk, studie en mantelzorg, en een onzeker toekomstperspectief.

Stelling: Studeren is alleen nog voor mensen met geld

Belemmeringen/uitdagingen

1. Financiële Randvoorwaarden

- *Randvoorwaarden aan financiering:* Aan studeren zit zoveel randvoorwaarden. En je weet eigenlijk wel meteen: het gaat je ook weer zorgen opleveren als je klaar bent met de studie.
- *Studiekosten:* Collegegeld, boeken, en bijkomende kosten zijn hoog, waardoor studeren een aanzienlijke financiële uitdaging vormt.
- *Schulden en angst voor schuld:* Velen zijn bang om een studieschuld aan te gaan, gezien de impact op toekomstige financiële mogelijkheden zoals het kopen van een huis.

2. Effect op Studiekeuze

- *Beperkende factoren bij opleidingskeuze:* Jongeren kiezen soms een minder gewenste opleiding vanwege lagere kosten of betere kans op werk.
- *Druk om de 'juiste' keuze te maken:* Door financiële consequenties is er extra druk om direct de juiste studiekeuze te maken.

3. Ongelijkheid en Sociale Springplank

- *Welvarende achtergrond als voordeel:* Wie uit een welvarend gezin komt, heeft een 'springplank' en maakt sneller en makkelijker de overstap naar hoger onderwijs.
- *Ongelijkheid in toegang:* Jongeren uit minder draagkrachtige gezinnen worden belemmerd; financiële steun van ouders is niet voor iedereen vanzelfsprekend.

4. Onzekerheid en Onwetendheid

- *Gebrek aan duidelijke informatie:* Onzekerheid over de gevolgen van lenen en studiekosten, mede door onvoldoende voorlichting.
- *Beleidsveranderingen:* Rente op studieschuld en studiefinancieringsstelsels zijn aan het veranderen, waardoor jongeren minder grip ervaren op hun financiële toekomst.

5. Praktische Levenssituatie

- *Moeilijke combinatie met werken:* Voor velen is werken naast studeren noodzakelijk, maar het inkomen is vaak onvoldoende om alle kosten te dekken.

- *Wonen en verhuizen:* Opleidingen die ver weg zijn brengen extra kosten met zich mee voor huisvesting en levensonderhoud.

6. Psychosociale gevolgen

- *Mentale druk:* Stress en zorgen over geld, schulden en toekomst beïnvloeden de mentale gezondheid.
- *Invloed van gezins(situatie):* Jongeren die thuis moeten zorgen voor familieleden, of uit gescheiden gezinnen komen, hebben extra hindernissen bij het organiseren van hun studie.

7. Gebrek aan ondersteuning

- *Beperkte begeleiding:* Jongeren missen goede begeleiding en coaching bij financiële zaken en studiekeuze.

Kort samengevat:

Studeren is in de praktijk geen gelijk speelveld. Jongeren zonder financiële, sociale of mentale buffers lopen tegen structurele drempels aan – van keuzestress en angst voor schulden tot beperkte toegang tot betrouwbare informatie en steun. Het systeem biedt wel opties, maar wie steun van thuis mist, ervaart studeren vooral als een risico vol onzekerheden. Echte gelijke kansen vragen om méér dan formele toegankelijkheid; ze vragen om structurele, integrale ondersteuning zodat álle jongeren zonder disproportionele zorgen hun opleiding kunnen volgen.

Samenvatting kernpunten World Café – stellingen De toekomst van werk

Belemmeringen/uitdagingen

- **Onzekerheid over baanbehoud en toekomst:** Opkomst en snelle ontwikkeling van AI en automatisering zorgen voor onzekerheid over welke banen blijven bestaan en wat hun eigen toekomstperspectief is.
- **Verdwijnen van taken/beroepen:** Met name in creatieve, administratieve en ondersteunende sectoren is er angst voor het verdwijnen van specifieke functies of devaluatie van opleidingen.
- **Grote kennis- en praktijkkloof:** Zowel tussen generaties als tussen theorie en werkpraktijk ontstaat er een kloof; vooral waar werkgevers AI als “toverwoord” inzetten zonder oog voor gevolgen en ethiek.

- **Mismatch tussen onderwijs en arbeidsmarkt:** Veel jongeren ervaren dat wat ze op school leren niet goed aansluit op wat werkgevers vragen. Praktische vaardigheden (zoals communicatie, samenwerken, flexibiliteit) komen vaak tekort, stages zijn niet altijd waardevol of passend.
- **Druk om door te studeren:** Jongeren voelen zich gedwongen tot hoger onderwijs (HBO of universitair) om kans te maken op een vaste of “goede” baan, mede door technologische ontwikkelingen die eisen doen aan kennis en diploma's.
- **Eisen voor werkervaring:** Werkgevers vragen vaak om (te veel) werkervaring bij starters, waardoor net afgestudeerden moeite hebben om een eerste relevante baan te bemachtigen.
- **Onzekerheid over werkzekerheid:** Vrees dat bezuinigingen maatschappelijke sectoren treffen en daarmee onzekerheid over het behoud van “zinvol” werk.
- **Gebrekkig begrip bij werkgevers:** Werkgevers (en oudere generaties) begrijpen niet altijd de wensen, zorgen en situatie van jongeren, mede door verschil in waarden en de snelle (technologische) veranderingen.
- **Afhankelijkheid van cultuur en leidinggevenden:** De mate van begrip en ondersteuning verschilt sterk per bedrijf en leidinggevende. Veel is persoonlijk en niet structureel geregeld.
- **Weinig persoonlijke aandacht/human touch:** Gebrek aan informele communicatie en individuele betrokkenheid leidt tot gemis aan “menselijke maat”.

World Café per stelling – De toekomst van werk

Stelling: Technische ontwikkelingen zoals AI maken me onzeker over hoe mijn baan er over 5 jaar uitziet.

Belemmeringen/uitdagingen

- **Onzekerheid over toekomst van werk**
AI zorgt voor vragen over het behoud van bestaande banen en de aard van nieuw werk. Vooral jongeren maken zich zorgen over hun loopbaanperspectieven, het nut van hun diploma en wat dit betekent voor hun sector.

- **Verandering en aanpassing van opleidingen**
Onderwijsinstellingen veranderen hun programma's door de toestroom van AI-tools. Er ontstaat bezorgdheid over het niveau en de relevantie van opleidingen, omdat sommige taken en opdrachten eenvoudiger worden door AI.
- **Levenslang leren en wendbaarheid**
Door de snelle ontwikkeling van technologie, wordt het noodzakelijk om jezelf voortdurend bij te scholen. Flexibiliteit en het vermogen om je vakgebied bij te stellen zijn belangrijk om arbeidskansen te behouden.
- **Nieuwe kansen door technologische ontwikkelingen**
AI brengt ook kansen voor nieuwe werkvelden en taken, maar stelt hogere eisen aan technologische vaardigheden en aanpassingsvermogen.
- **Ethische en maatschappelijke vraagstukken**
Er spelen ethische dilemma's, zoals veiligheid, betrouwbaarheid en het behouden van menselijke waarden en controle, vooral in sectoren waar persoonlijk contact essentieel is.
- **Verlies van menselijk contact in beroepen**
In sectoren waar intermenselijke interactie belangrijk is, zoals zorg en sociaal werk, kan AI het menselijke aspect niet vervangen. Dit wordt als belemmerend ervaren voor werkplezier en kwaliteit van dienstverlening.
- **Risico op baanverlies en inkomenszekerheid**
De opkomst van AI kan tot verlies van banen leiden, vooral in administratieve en creatieve beroepen, met onzekerheid over gezinsinkomens tot gevolg.
- **Onderwaardering van diploma's en opleidingen**
Opleidingen (met name op mbo-niveau) kunnen aan waarde verliezen door de automatisering van taken en onvoldoende onderscheidend vermogen op de arbeidsmarkt.
- **Gebrek aan kennis en voorbereiding bij beleidsmakers**
Beleidsmakers zijn soms onvoldoende geïnformeerd over de werking en impact van AI, waardoor ontwikkelingen niet altijd goed worden begeleid of gereguleerd.
- **Ethiek en controle over technologie**
AI-systemen kunnen beslissingen nemen zonder menselijke nuance of ethisch besef, wat risico's met zich meebrengt voor kwetsbare groepen en complexe situaties.

Kort samengevat:

AI veroorzaakt onzekerheid over banen, opleidingen en inkomenszekerheid. Het vraagt om voortdurende bijscholing en technologische vaardigheden, terwijl ook ethische en

maatschappelijke zorgen spelen. Daarnaast blijft menselijk contact belangrijk in veel beroepen en zijn beleidsmakers nog niet altijd goed voorbereid op deze ontwikkelingen.

Stelling: Iedereen verdient gelijke kansen op de arbeidsmarkt, ongeacht opleiding of achtergrond.

1. Systeemgerichte selectie en uitsluiting

- Het huidige opleidingssysteem selecteert sterk op toetsen en diploma's, waardoor mensen met specifieke beperkingen of talenten buiten de boot kunnen vallen. Talent en potentieel worden niet altijd erkend wanneer ze niet direct blijken uit cijfers of het behalen van (deel-)toetsen.

2. Bureaucratie en starheid van toelatingseisen

- Vooral bij opleidingen zoals de PABO wordt geconstateerd dat toelatingseisen en toetsen een grote barrière vormen. Studenten die op één onderdeel minder scoren, kunnen geheel uitgesloten worden, ook als ze in de praktijk uitblinken.

3. Beperkte visie op talent

- Er wordt te weinig breed gekeken naar mensen; focus ligt vaak op opleiding of theoretische capaciteiten, terwijl praktijkvaardigheden, levens- en werkervaring en motivatie onderbelicht blijven. Dit verhindert dat mensen op basis van hun brede kwaliteiten passend werk vinden.

4. Sociale achtergrond en financiële drempels

- Jongeren uit gezinnen met minder financiële middelen ervaren een achterstand, bijvoorbeeld omdat ze bepaalde opleidingen niet kunnen betalen of zich zorgen maken over studiefinanciering en studieschuld. Dit vergroot de ongelijkheid in kansen.

5. Culturele en sociale diversiteit

- Er is een gebrek aan (culturele) diversiteit binnen teams en sectoren, bijvoorbeeld bij gemeenten, waardoor bepaalde groepen systematisch minder kansen krijgen. De samenstelling van teams is vaak homogeen qua opleiding en achtergrond.

6. Vooroordelen en statusdenken

- Er bestaat een sterke maatschappelijke druk en verwachting om het "hoogst haalbare" te doen qua opleiding. Dit leidt tot minderwaardigheidsgevoelens bij

mbo-ers of praktisch opgeleiden, terwijl zij juist waardevolle vaardigheden en perspectieven inbrengen.

7. Specifieke functie-eisen

- Tegelijkertijd wordt erkend dat voor sommige functies (zoals medisch specialisten of andere specialistische beroepen) strikte opleidingseisen noodzakelijk zijn voor kwaliteit en veiligheid. Het is zoeken naar een balans tussen openheid en noodzakelijke drempels.

8. Taal- en communicatiebarrières

- Beheersing van de Nederlandse taal wordt als een belangrijke basisvoorwaarde gezien, met als kanttekening dat het te ver kan gaan om dit als exclusief criterium te gebruiken voor alle functies.

9. Erkenning van werkervaring

- Werkervaring en interne doorgroei worden gewaardeerd, maar in de praktijk is er nog veel sturing op diploma's in plaats van daadwerkelijke vaardigheden en opgebouwde expertise.

Kort samengevat:

Het huidige onderwijs- en selectiesysteem sluit mensen uit door strikte diploma- en toelatingseisen, een smalle kijk op talent en vooroordelen over opleidingsniveaus. Sociale en financiële achtergrond, gebrek aan diversiteit en taalbarrières vergroten ongelijkheid. Tegelijk wordt werkervaring onvoldoende erkend, terwijl sommige functies wél terecht hoge eisen stellen.

Stelling: Zingeving in werk is belangrijker dan financiële zekerheid.

1. Balans tussen zingeving en financiële zekerheid

- Jongeren geven aan dat betekenisvol werk en zingeving essentieel zijn voor hun welzijn en motivatie, maar erkennen dat financiële zekerheid een absolute basisvoorwaarde is.
- Voor velen leidt een gebrek aan financiële zekerheid tot stress en zorgen, wat het plezier en de voldoening uit werk ondermijnt.
- De behoefte aan balans tussen werkplezier en kunnen rondkomen wordt breed gedeeld; uitsluitend kiezen voor passie zonder financiële basis leidt tot knelpunten.

2. Mentale gezondheid en werkdruk

- Werken zonder plezier of gevoel van nut heeft negatieve gevolgen voor de mentale gezondheid, zoals gevoelens van burn-out of depressie.
- Structurele onzekerheden over werk en inkomen versterken deze mentale druk.

3. Onzekerheid door arbeidsmarktontwikkelingen

- Veel deelnemers maken zich zorgen over hun toekomstperspectief, vooral door technologische veranderingen (zoals AI) en bezuinigingen in bijvoorbeeld onderwijs en zorg.
- Gebrek aan relevante werkervaring wordt als belemmering ervaren bij het vinden van een zinvolle baan.

4. Rol van overheid en bedrijven

- Onvoorspelbaarheid in toeslagen en steunmaatregelen van de overheid zorgt voor onzekerheid bij jongeren.
- Stijgende kosten en prijsverhogingen vanuit bedrijven maken het financieel rondkomen moeilijker, vooral voor studenten en starters.

5. Eigen verantwoordelijkheid en vaardigheden

- Een deel van de jongeren vindt dat financiële problemen deels voortkomen uit eigen keuzes en een gebrek aan financiële vaardigheden.
- Er wordt gepleit voor meer voorlichting en educatie rondom geldzaken en financiële planning.

6. Toegang tot passend werk en opleiding

- Belemmeringen in het vinden van werk of opleidingsplekken die echt bij persoonlijke interesses of maatschappelijke ambities passen (zoals therapie, zorg, creatieve sector).
- Opleidingskosten en vereiste werkervaring zijn voor sommigen een serieuze drempel, waardoor ze hun gewenste carrièrepad niet altijd kunnen volgen.

7. Generatieverschillen in werkbeleving

- Jongeren ervaren een andere kijk op zingeving en werk dan oudere generaties, die soms meer nadruk leggen op financiële zekerheid en het traditionele carrièrepad.

Kort samengevat:

De grootste uitdaging voor jongeren is het zoeken naar een gezonde balans tussen werk dat betekenis biedt en voldoende financiële zekerheid. Mentale gezondheid, onzekerheid op de arbeidsmarkt, onvoorspelbaar beleid en een gebrek aan passende kansen vormen belangrijke hindernissen. Daarbij vraagt het huidige systeem om meer focus op persoonlijke ontwikkeling, financiële educatie en een arbeidsmarkt die aansluit op de aspiraties van jongeren.

Stelling: Wat je leert op school sluit niet goed aan op wat werkgevers van je verwachten.

1. Aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt

- Er bestaat een grote diversiteit in de mate waarop het onderwijs aansluit op wat werkgevers verwachten, afhankelijk van onderwijsniveau (MBO, HBO, Universiteit) en zelfs per specifieke opleiding.
- Vakinhoudelijke kennis wordt vaak onvoldoende toegepast in de praktijk; veel studenten ervaren dat er een groot verschil is tussen wat ze leren op school en wat werkelijk gevraagd wordt in het werkveld.
- Praktijkervaring tijdens de opleiding verschilt sterk per niveau: MBO biedt vaak meer praktijkgerichte lessen en stages, terwijl HBO en universiteit geregeld theoretisch blijven.

2. Gebrek aan vaardigheidsonderwijs

- Vaardigheden als communiceren, presenteren, samenwerken en plannen worden als essentieel omschreven, maar deze worden volgens de deelnemers onvoldoende geoefend binnen het reguliere curriculum.
- Er is een breed gevoel dat kennis belangrijk is, maar vaardigheden voor “het echte leven” en voor de arbeidsmarkt zouden veel meer aandacht moeten krijgen.

3. Mismatch tussen theorie en praktijk

- Wat op school wordt geleerd is vaak te breed of te oppervlakkig: studenten missen verdiepende vakken of praktijkgerichte onderwerpen die ze direct kunnen toepassen in hun werk.
- Bedrijfsspecifieke vaardigheden en gebruikte methodes worden nauwelijks behandeld; studenten moeten deze meestal eigen maken als ze eenmaal aan het werk gaan.

- Actualiteiten en ontwikkelingen in het werkveld zijn vaak niet geïntegreerd in het lesprogramma.

4. Persoonlijke en maatschappelijke ontwikkeling

- Veel jongeren missen onderwijs over persoonlijke ontwikkeling, zoals omgaan met financiën, het aangeven van grenzen, ondernemen, en mentale gezondheid.
- De rol van het onderwijs in het herkennen en ondersteunen van leerlingen met (diagnoses zoals ADHD/ADD) is beperkt: veel docenten hebben daar niet altijd voldoende kennis van, waardoor jongeren achterstanden oplopen in plannen en andere persoonlijke vaardigheden.

5. Culturele bubbel en samenwerking

- Jongeren werken voornamelijk met mensen van hun eigen niveau en achtergrond. Interdisciplinair en divers samenwerken komt weinig aan bod.
- Scholen weten weinig 'bubbels' te doorbreken; hierdoor missen jongeren oefening met andere perspectieven en het omgaan met verschillende mensen en culturen, wat wel gevraagd wordt op de arbeidsmarkt.

6. Docenten en werkveldervaring

- Docenten missen vaak actuele kennis uit het werkveld, wat leidt tot een minder sterke koppeling tussen theorie en praktijk.
- Stages en praktijkgerichte lessen worden als waardevol gezien, maar het hangt sterk af van in hoeverre docenten actuele werkervaring hebben en deze kunnen vertalen naar de klas.

7. Mentale gezondheid en stigmatisering

- Er is aandacht gevraagd voor psychische kwetsbaarheid: mentale gezondheid wordt door sommige docenten en werkgevers onderschat of als 'zwakte' gezien, waardoor jongeren zich niet gesteund voelen.

Kort samengevat:

De belangrijkste rode draad in de gesprekken is dat het onderwijs onvoldoende is afgestemd op de praktische en persoonlijke vaardigheden die in het werkveld en het dagelijks leven nodig zijn. De theoretische component is vaak overweldigend, terwijl actuele vakkennis, praktijkervaring, en persoonlijke ontwikkeling onderbelicht blijven. Daarnaast zijn inclusie, mentale gezondheid en diversiteit in samenwerking nog beperkte thema's binnen het huidige onderwijs, waardoor jongeren belemmeringen ervaren bij hun overgang naar werk en volwassenheid.

Stelling : Technologie zoals AI kan werk juist menselijker maken.

1. Menselijkheid versus Technologie

- **Verlies van menselijke verbinding:** Veel deelnemers maken zich zorgen dat AI het echte, empathische contact tussen mensen kan verminderen. Vooral in beroepen als de zorg wordt benadrukt dat warmte, begrip en emotie niet door technologie vervangen kunnen worden.
- **Beperkte emotionele intelligentie van AI:** Er is twijfel of AI ooit echt menselijke gevoelens en empathie kan tonen. Dit wordt als essentieel gezien in sociale beroepen en begeleiding.

2. Kwaliteit en veiligheid van technologie

- **Fouten in systemen:** Jongeren merken op dat AI-systemen, bijvoorbeeld in rapportages binnen de GGZ, nog veel fouten maken. Dit leidt eerder tot extra werk dan tot verlichting.
- **Privacyzorgen:** Er bestaat nadruk op het risico van vertrouwelijke informatie in digitale systemen, vooral in sectoren waar privacy cruciaal is, zoals zorg en begeleiding.

3. Werkinhoud en betekenis

- **Verlies van creatieve en menselijke taken:** Er bestaat onrust over het feit dat AI steeds meer creatieve taken overneemt, waardoor mensen minder ruimte krijgen om zich creatief te uiten.
- **Afhankelijkheid van technologie:** Men vraagt zich af of deze technologische ontwikkeling gewenst is—wil je dat AI een deel van je werk overneemt, en tot hoe ver?

4. Sociale impact en transitie

- **Angst voor verdwijnende beroepen:** Jongeren zijn zich bewust van de transitie op de arbeidsmarkt en weten dat sommige beroepen door technologie verdwijnen. Dit zorgt voor onzekerheid, vooral bij mensen die zich juist voor een bepaalde carrière hebben opgeleid.
- **Kansen en onzekerheid:** Tegelijkertijd ziet men dat technologische ontwikkelingen ook nieuwe kansen kunnen bieden, maar de onzekerheid en het risico op het “uit de markt geduwd worden” overheersen.

5. Efficiëntie versus betekenisgeving

- **Efficiëntie versus zinvol werk:** Hoewel AI veel repeterende taken uit handen kan nemen (wat als positief wordt ervaren), ontstaat de vraag of dit leidt tot betekenisvoller werk of juist tot meer afstand en minder betrokkenheid.
- **Herwaardering van menselijke kwaliteiten:** Juist door het uitbesteden van saaie taken ontstaat bij sommigen meer ruimte voor menselijke interactie, maar niet iedereen ervaart dat zo.

6. Ethische vraagstukken

- **Objectiviteit versus discriminatie:** AI wordt als objectief gezien, maar kan bestaande vooroordelen in data versterken, bijvoorbeeld bij doorverwijzingen in de zorg.
- **Rol van beleid en opleiding:** Deelnemers benadrukken de noodzaak van bewust beleid en het meenemen van AI in opleidingen om jongeren te dragen in de technologische transitie.

7. Praktische toepasbaarheid en ondersteuning

- **Hulpmiddel versus risico:** Velen zien AI als een handig hulpmiddel voor praktische zaken, zoals handleidingen, maar waarschuwen dat het menselijke aspect en gezonde sceptische houding behouden moeten blijven.

Kort samengevat:

De belangrijkste uitdagingen zijn het risico van verlies aan menselijkheid, onvolkomenheid van systemen, privacy- en ethiekzorgen, onzekerheid over de eigen loopbaan en de vraag waar de balans ligt tussen efficiëntie en zinvol, menselijk werk. Tegelijkertijd wordt de noodzaak gezien om jongeren te betrekken in het beleid en hen goed voor te bereiden op deze technologische transitie.

Samenvatting kernpunten thema-ateliers – Financiële gezondheid

Oplossingen/ideeën/kansen

1. Betaalbaar en Toegankelijk Wonen

- Bouwen van meer en goedkopere woningen, vooral voor starters en jongeren, met aandacht voor kleinere en flexibele woonvormen (“starter- en jongerenwoningen”).

- Efficiënter grondgebruik en het beperken van opkoop van grond door buitenlandse investeerders.
- Stimuleren van doorstroming door senioren naar geschikte woningen om gezinswoningen vrij te maken.
- Opzetten van campus-stijl studentenhuisvesting, direct via onderwijsinstellingen.
- Maak huisvesting voor jongeren betaalbaar en toegankelijk, bijvoorbeeld via gerichte subsidies en versoepelde huurvoorwaarden.

2. Financiële Educatie en Voorlichting

- Structureel financieel onderwijs vanaf jonge leeftijd, met nadruk op praktische vaardigheden (belasting, studieleningen, huren, slim boodschappen doen).
- Financiële coaching of voorlichting op sleutelmomenten (bijvoorbeeld als jongeren 18 of 21 worden).
- Taboe op praten over geld verminderen, financiële problemen bespreekbaar maken.

3. Gezonde Leefstijl Betaalbaar en Stimuleren

- Goedkopere gezonde voeding, subsidies voor gezonde keuzes in schoolkantines en supermarkten.
- Meer aandacht voor gezonde levensstijl in het onderwijs en de fysieke omgeving (meer sportmogelijkheden, groene ruimtes).

4. Sociaal Vangnet en Bestaanszekerheid

- Eerlijker sociaal vangnet met gelijke mogelijkheden voor jongeren in elke gemeente of regio.
- Ondersteuningsmaatregelen voor jongeren in financiële noodsituaties, bijvoorbeeld bij plotselinge zorgkosten of verlies van inkomen.

5. Overheids- en Beleidsmaatregelen

- Standaardiseren van ondersteuningsmaatregelen (zoals leningen of giften) voor jongeren over gemeenten heen.
- Langetermijnoplossingen creëren en niet alleen toevallige of kortlopende pilots.
- Provincies als aanjager van innovatieve woonprojecten, campagnes voor financieel welzijn en regionale gelijkheid.

6. Mentale Gezondheid en Financiële Rust

- Financiële stabiliteit en vaste woonplek als basis voor mentale gezondheid en minder stress.
- Oplossingen moeten gericht zijn op rust en ruimte geven voor persoonlijke ontwikkeling.

7. Gelijkheid

- Voer gelijke beloning in voor gelijk werk, ongeacht leeftijd, geslacht of achtergrond.
- Schaf jeugdloon af en stel minimumloon vast voor iedereen vanaf 18 jaar.
- Voer (gedeeltelijke) kwijtschelding in voor studieschulden van getroffen generaties.
- Creëer een gelijke financiële basis voor iedere jongere, bijvoorbeeld door een startersbudget voor studie en wonen.

Samenvatting kernpunten thema-ateliers – De toekomst van werk

Oplossingen/ideeën/kansen

1. Zinvolle Inzet van AI en Technologie

- AI en automatisering als kans om saaie of onaantrekkelijke banen te vervangen, zodat mensen meer tijd hebben voor waardevolle activiteiten zoals vrijwilligerswerk, familie of hobby's.
- Gebruik technologie om repetitief werk en zwaar fysiek werk te verminderen, met name in sectoren als landbouw, zorg en industrie.

2. Nieuwe Werk- en Leefvormen

- Verschuiving naar een kortere werkweek (bijvoorbeeld vierdaagse werkweek) mogelijk maken om balans tussen werk en privé te verbeteren.
- Pas sollicitatieprocedures en functie-eisen aan op basis van vaardigheden en ervaring, i.p.v. diploma's alleen.
- Meer ruimte creëren voor parttime werken, zelfontwikkeling en maatschappelijke activiteiten.

- Individuen kunnen zich dankzij technologie beter concentreren op taken die creativiteit, samenwerking en persoonlijk contact vereisen.

3. Levenslang Ontwikkelen en Omscholing

- Bevorderen van een mentaliteit van ‘leven lang leren’ waar jongeren (en volwassenen) zich blijven ontwikkelen en bij- of omscholen, ook na het behalen van een diploma.
- Onderwijs en provincie stimuleren om aanbod te bieden voor bijscholing, ook ná afloop van initiële opleidingen.
- Bewustere loopbaanoriëntatie en begeleiding, ook gericht op beroepsgerichte vakken waar blijvend werk in nodig is.
- Ontwikkel regionale programma’s voor omscholing in sectoren die sterk veranderen door technologische vooruitgang (AI, digitalisering).
- Breid opleidingsbudgetten en financiële steun uit voor werknemers, vooral t.b.v. digitale vaardigheden en AI-gerichte omscholing.

4. Veiligheid, Privacy en Europese Regie

- Aandacht voor digitale veiligheid, privacy en data-opslag (“Europese alternatieven voor Amerikaanse/Chinese platforms”).
- Europees en provinciaal beleid stimuleren voor veilige, ethische en transparante inzet van AI.

5. Naast aanjagen, ook faciliteren

- Provincie moet niet alleen faciliteren, maar ook anticiperen: inventariseren waar knelpunten zitten (bijvoorbeeld op arbeidsmarkt, in productie of in sociale zorg) en technologie proactief inzetten om deze op te lossen, bijvoorbeeld via denktanks en innovatieve projecten.
- Faciliteer structurele samenwerking tussen scholen, bedrijven en overheid voor meer stage- en werkervaringsplekken, vooral op MBO-niveau.

6. Jongeren aan Zet

- Jongeren structureel betrekken bij adviesraden en beleidsontwikkeling over AI en de toekomst van werk.
- Diversiteit in inspraak (niet alleen gevestigde partijen, maar verschillende achtergronden en sectoren).

7. Maatschappelijke Waarde centraal

- Sturen op alternatieve maatschappelijke bezigheden en zingeving als AI werk overneemt.
- Gemeenschapszin, vrijwilligerswerk en sociale toepassingen van technologie stimuleren.
- Zet inclusiviteitsquota en pilots op om teams diverser te maken (sociale, culturele, opleidingsachtergrond).